

Şuşada tarixi anlar yaşanır

Böyük qayıdış növbəsi artıq mədəniyyət paytaxtımız və Qarabağın incisi sayılan Şuşaya çatdı. Qədim Şuşamız ilk köç karvanlarını qarşıladı. Bu köç karvanında 38 ailə - 136 nəfər şuşalı iştirak etdi. Mühəribədən qısa müddət sonra beynəlxalq tədbirlərə, musiqi festivallarına ev sahibliyi edən Şuşamız ilk dəfə öz sakinlərinə qaçaq açdı. 30 il Şuşa Rayon Mədəniyyət Şöbəsinin müdiri işləmiş, hazırda Sumqayıt Regional Mədəniyyət İdarəsinin baş məsləhətçisi, Şuşa rayonu üzrə nümayəndə Zahid Abbasovla yaşanan bu tarixi anları müzakirə etdik.

Müsahib

- Otuz iki ildən sonra şuşalılar doğma Şuşaya qayıtdılar...

- Şuşamız, şuşalılar uzun illərdən bəri gözlədiyi böyük tarixi anları yaşayır. Doğma ocağımıza olan həsrət bitir. Şuşamız şuşalılarla birlikdə nəfəs alıb, yenidən pərvazlanıb, yaşamağa başlayacaq. İsa bualığında suyunun serinliyinə içilmizdə hiss edə biləcəyik.

Elbəttə, şuşalılardan sevincin haddi-hüdudu yoxdur. Biz çoxumuz Şuşa azad olunduğandan sonra müxtəlif səbəblərlə o yerlərə gedib bərpə-quruculuq işlərində iştirak edirik, yaxud sadəcə ziyarət edib qayıdırıq. Şuşada öz evinə qayıtmaq, orada yaşamağa davam etmək tamam başqa bir hisddir. Hər birimiz Şuşaya öz evində, öz doğma ocağında yaşamağa gedən şuşalılarımız üçün ürəkdan sevinirik. Şuşa üçün sevinirik. Onun övladları geri qayıdır.

- Siz özünüz Şuşaya, evinizə döndünüzmü? Şuşaya köçən insanların iş, sosial həyatı necə təmin olunacaq?

- Mən özüm hələ Şuşaya qayıtmamışam. Dövlətin bu istiqamədə apardığı işləri bayənirəm. Çox sakit, ardıcıl şəkildə insanların öz yurduna köçməsinə təmin edirik. Çox səbirsizliklə oturmaz, gözləyirik. Yəqin ki, yaxın vaxtlarda mən də Şuşama köçəcəyəm və orada dərin nəfəs alıb yaşamağa başlayacağam. Bu barədə düşünərkən belə üreyim əsir, həyəcanlanıram, sevinc hissindən kövrəlirəm. Şuşaya qayıdan o insanların keçirdiyi hissləri təsevür edirik. Məncə, həmin gün o şuşalılardan ikinci dəfə yenisən dünyaya gəlişi kimi yaddaşlarında qalacaq və heç vaxt fikirlərdən silinməyəcək.

Eyni zamanda, şuşalılardan işlə təmin olunması istiqamətində Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimovun rəhbərliyi ilə xeyli iş görülüb. Yeni köçən sakinlərin işlə təminatının düzgün qurulması üçün lazımı tədbirlər görülüb. Birinci köçdə 370 ailə öz evinə-yurduna qayıdırdı. Sonra artıq ikinci qayıdış layihəsi üzrə işlər başlayacaq və cənab Prezident bu dəfə Şuşada olanda üçüncü yeni yaşayış kompleksinin bünövrəsini qoydu. Yəqin ki, yaxın zamanlarda Şuşada qaynar həyatı görəcəyik.

- Şuşada aparılan quruculuq işləri, infrastruktur layihələr Qarabağın hansı mövcud reallıqlarından xəbər verir?

- Qarabağda, Şərqi Zəngəzurda tarixi günlər yaşayırıq. Son illər ölkəmizdə, xüsusilə də bizim Şuşamızda aparılan quruculuq, yaradıcılıq işlərinin yüksək dəyərləndirilirəm. Ermənistanın vandal siyasət nəticəsində Azərbaycanın işğal altındakı əraziləri tamamilə dağıdıb. Ermənilərin törətdiyi dağıntılar və beynəlxalq ictimaiyyətin məsələyə ikili yanaşmaları, tacavüz

karə qarşı sərt mövqə sərgiləmədən vəziyyəti olduğu kimi saxlamaq isteklərinə və bu yöndə apardıqları siyasətə baxanda bugünüməzə şükür edirik. Belə gözəl günləri yenidən yaşayacağımızın həsrəti ilə bu dünyanı tərk edəçəyimizdən narahat idik. Qlobal güclərin ölkəmizə qarşı esassız iddiaları, işğalçının destəkləməsi fonunda torpaqlarımızı qısa müddət ərzində azad edəçəyimizi ağılımıza getirmirdik. Təbii ki, torpaqlarımızın işğaldan azad olunacağına inanırıqdı. Bu günləri bizə yaşadıqlarına görə, ilk növbədə, o torpaqlar uğrunda şəhid olan oğulların qarşısında baş əyirəm. Orada döyüşən əsgərlərimizə, qazilərimizə cansağlığı arzulayıram. Bugünün ən gözəl reallığı torpaqlarımızın azadlığı, sərhədlərimizin bütövlüyü və işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə davamlı bərpə-quruculuq işlərinin aparılmasıdır.

Mən özüm də mühəribə veteranı, qaziyəm. Uzun müddət Şuşada çalışmışam, şəhərin müdafiəsi uğrunda vuruşmuşam. 32 illik işğal dövründə düşməndən xilas edib Bakıya getirdiyimiz mədəniyyət paytaxtımız Şuşanın tarixi-mədəniyyət nümunələrini qoruyub-saxlamağa çalışmışam. Bir günün belə Şuşasız keçməyib. Respublika və beynəlxalq səviyyədə keçirilən tədbirlərdə Şuşanın işğala məruz qalmasını və yaşadığı faciələri dünyaya çatdırmağa çalışmışam. "Beləki dünya

Sizinlə Şuşa, Ulu Öndərlə bağlı unutmduğum və bu günlər "Xarıbülül" Festivalında təbəssümlə yada saldıgım bir xatirəmi bölüşmək istəyirəm. 1982-ci il iyul ayının 29-u idi. O vaxt biz Şuşada belə musiqili tədbirləri "Mahni bayramları" adlandırdırıq. Mən məsul vəzifədə olduğum üçün bu tədbirlərin keçirilməsini təşkil edənlərdən idim. Yaxşı xatirəmdirdi. Birinci cərgədə oturmuşdum. İndi o günlərin fotoxatirələri də mənə qalır. Ulu Öndər, Zərifə xanım Əliyeva öndə əyləşmişdilər. Eləcə də Mirzə İbrahimov və respublikamızın digər məsul şəxsləri tədbirə idilər. İndi Cıdır düzündə "Xarıbülül" Festivalının keçirildiyi həmin o səhnənin yerində gözəl "Mahni bayramı" keçirilir. Zeynəb Xanlarova həmişəki kimi ən axırda oxuyurdu. Zeynəb xanım səhnəyə çıxdanda möhkəm leysan yağdı. Sizi inandırırım, heç kim yerindən tərpənmədi. O cümlədən Ulu Öndər o leysandan axıra qədər Zeynəb xanımı dinlədi və Zeynəb xanım da axıra qədər oxudu. Sonra mahni bayramı bitdi, qonaqlar tədbiri İsa bualığında davam etdirməli idilər. Yağışdan islanan qonaqların bəziləri şərhədə qaldı, Ulu Öndər də qonaq evinə gəldi. Mən də qonaq evində idim. İsa bualığına gedən qonaqlar qonaq evinə qayıdanda Ulu Öndər leysanın yağışının altında tədbirin necə keçməsi ilə maraqlandı. Dədilər ki, güclü leysan İsa bualığında qurulan meclisdə məsanin birini yuyub-aparır. Ulu Öndər bu hadisəyə görə çox narahat olmuşdu. Həmin zamanlar Ulu Öndərin Şuşada keçirilən tədbirlərə necə böyük əhəmiyyət və diqqətlə yanaşdığını müşahidə etmişdim. Təbii ki, üzərindən illər keçib. Dövlətimiz, torpaqlarımız yağı düşmənlə işğaldan azad ediləndən sonra, Şuşada keçirilən "Xarıbülül" Festivalı o zamanlar bünövrəsi qoyulan milli-mədəni irsin üzərindəki inkişafın yol xəritəsini təhlil etmək imkanı yaradır

- Azərbaycanda "Xarıbülül" Festivalı, "Şuşa - İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı 2024" ilin açılış mərasimi ilə illərsənə dünyaya hansı mesajları verdi?

- Prezidentin Şuşadakı çıxışı həmişə olduğu kimi maraqlı və mesaj yüklü böyük olan çixış idi... Budəkəki çixış həm də tarixi idi. Prezident beynəlxalq aləmə çox önəmli mesajlar verdi. Mən fəxr edirəm ki, müdirik Prezidentimiz var və həmişə öz ağı, kamal ilə beynəlxalq miqyasda seçilib. Festivalda qarşılaşdığımız yeni mənzərə və Prezidentin çixışı mənə o əminliyi yaratdı ki, bundan sonra da Şuşanın mədəniyyəti daha etibarlı qorunacaq, inkişaf edəcək. İlləravval Ulu Öndər demişdi ki, vaxt gələcək, Azərbaycan bir Günəş kimi parlayacaqdır. Mən deyirdim ki, həmin gün gəlib və Şuşa yene də öz mədəniyyəti ilə dünyada bir Günəş kimi parlayır. Əminəm ki, Heydər Əliyev Fondunun gördüyü layiqli işlər tezliklə Şuşanın bərpə edilib başa çatdırılmasına öz layiqli töhfələrini verəcək. Şuşada aparılan mədəniyyət və abadiyyət işlərinə bir şuşalı, mədəniyyət xadimi

Əliyevin layihəsi, arzuları idi. Qoy bu gün Ulu Öndərin ruhu şad olsun. Mən həmişə Şuşada gəzəndə də deyirəm: Ulu Öndərin ruhu Şuşanın üzərində gəzir. Həmişə də deyirəm: ruhu şad olsun, Ulu Öndər, arzuların çin oldu.

- "Xarıbülül" Festivalı necə keçdi, sizdə hansı xatirələri oyadı?

- "Xarıbülül" festivalı əvvəlkilərdən daha möhtəşəm, daha təntənəli oldu. 32 il Şuşa Mədəniyyət İdarəsinə rəhbərlik etmiş bir adam kimi, mən bir daha fəxr etdim ki, Azərbaycan mədəniyyəti gündən-günə gözəlləşir, yeni vüset alır. Zeynəb Xanlarovanın Şuşadakı çixışı zamanı mən yene içimdə kövrələdim.

Sizinlə Şuşa, Ulu Öndərlə bağlı unutmduğum və bu günlər "Xarıbülül" Festivalında təbəssümlə yada saldıgım bir xatirəmi bölüşmək istəyirəm. 1982-ci il iyul ayının 29-u idi. O vaxt biz Şuşada belə musiqili tədbirləri "Mahni bayramları" adlandırdırıq. Mən məsul vəzifədə olduğum üçün bu tədbirlərin keçirilməsini təşkil edənlərdən idim. Yaxşı xatirəmdirdi. Birinci cərgədə oturmuşdum. İndi o günlərin fotoxatirələri də mənə qalır. Ulu Öndər, Zərifə xanım Əliyeva öndə əyləşmişdilər. Eləcə də Mirzə İbrahimov və respublikamızın digər məsul şəxsləri tədbirə idilər. İndi Cıdır düzündə "Xarıbülül" Festivalının keçirildiyi həmin o səhnənin yerində gözəl "Mahni bayramı" keçirilir. Zeynəb Xanlarova həmişəki kimi ən axırda oxuyurdu. Zeynəb xanım səhnəyə çıxdanda möhkəm leysan yağdı. Sizi inandırırım, heç kim yerindən tərpənmədi. O cümlədən Ulu Öndər o leysandan axıra qədər Zeynəb xanımı dinlədi və Zeynəb xanım da axıra qədər oxudu. Sonra mahni bayramı bitdi, qonaqlar tədbiri İsa bualığında davam etdirməli idilər. Yağışdan islanan qonaqların bəziləri şərhədə qaldı, Ulu Öndər də qonaq evinə gəldi. Mən də qonaq evində idim. İsa bualığına gedən qonaqlar qonaq evinə qayıdanda Ulu Öndər leysanın yağışının altında tədbirin necə keçməsi ilə maraqlandı. Dədilər ki, güclü leysan İsa bualığında qurulan meclisdə məsanin birini yuyub-aparır. Ulu Öndər bu hadisəyə görə çox narahat olmuşdu. Həmin zamanlar Ulu Öndərin Şuşada keçirilən tədbirlərə necə böyük əhəmiyyət və diqqətlə yanaşdığını müşahidə etmişdim. Təbii ki, üzərindən illər keçib. Dövlətimiz, torpaqlarımız yağı düşmənlə işğaldan azad ediləndən sonra, Şuşada keçirilən "Xarıbülül" Festivalı o zamanlar bünövrəsi qoyulan milli-mədəni irsin üzərindəki inkişafın yol xəritəsini təhlil etmək imkanı yaradır

- Azərbaycanda "Xarıbülül" Festivalı, "Şuşa - İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı 2024" ilin açılış mərasimi ilə illərsənə dünyaya hansı mesajları verdi?

- Prezidentin Şuşadakı çıxışı həmişə olduğu kimi maraqlı və mesaj yüklü böyük olan çixış idi... Budəkəki çixış həm də tarixi idi. Prezident beynəlxalq aləmə çox önəmli mesajlar verdi. Mən fəxr edirəm ki, müdirik Prezidentimiz var və həmişə öz ağı, kamal ilə beynəlxalq miqyasda seçilib. Festivalda qarşılaşdığımız yeni mənzərə və Prezidentin çixışı mənə o əminliyi yaratdı ki, bundan sonra da Şuşanın mədəniyyəti daha etibarlı qorunacaq, inkişaf edəcək. İlləravval Ulu Öndər demişdi ki, vaxt gələcək, Azərbaycan bir Günəş kimi parlayacaqdır. Mən deyirdim ki, həmin gün gəlib və Şuşa yene də öz mədəniyyəti ilə dünyada bir Günəş kimi parlayır. Əminəm ki, Heydər Əliyev Fondunun gördüyü layiqli işlər tezliklə Şuşanın bərpə edilib başa çatdırılmasına öz layiqli töhfələrini verəcək. Şuşada aparılan mədəniyyət və abadiyyət işlərinə bir şuşalı, mədəniyyət xadimi

kimi ürəkdan bayənirəm. Görülən işlər təqdirdə layiqdir. **- Şuşanın yenidən qurulmasında, bərpə prosesində sizi qane edən əsas məqam nədir və hansı yeni layihələr işlənməkdədir?**

- Şuşa köhnə mədəni ruhu, irsi gözəllənək şərtinə, müasirləşir və daha da gözəlləşir. Şuşada Aşağı Gövhər Ağa, Yuxarı Gövhər Ağa məscidləri çox gözəldir. Heydər Əliyev Fondu və onun rəhbəri, ölkəmizin Birinci xanımı Mehriban Əliyevanın başçılığı ilə məscidlər təmir olunub. Bilirsiniz ki, Şuşanın 17 məhəlləsi var və hər məhəllənin özünün məscidi olub. O məscidlərdən 3-ü - Aşağı Gövhər Ağa, Yuxarı Gövhər Ağa və Saatlı məscidləri minaralı olub.

Qalan digər məscidlərdə isə minarələr yox, güclü dastələri var idi. O vaxt bu məscidlər məşhur memar Kərbəlayı Səfixan Qarabaği inşa etmişdi. Səfixan Qarabaği 120 yaşına qədər Şuşada yaşayıb-yaradıb. Onun çox gözəl işləri olub. O cümlədən Ağdamdakı Cümə məscidini, Bərdədə məscid onun memarlığı ilə inşa edilmişdir. Çox gözəl dünyəvi-miş məzarlıq abidələridir. Tezliklə Panahəli xanın sarayında da təmir işləri başlayacaq. Layihə də hazırdır.

Üzeyir Hacıbəyovun ev-muzeyində tamamlama işləri gedir. Hamayil məscidinin təmiri başa çatıb. Məhəllə bulaqlarının çoxu təmir olunub. Düşünürəm, tezliklə muzeylərin Şuşaya köçürülməsi həyata keçirilə bilər. Xalça Müzeyi, Resm Qalereyası, Qarabaği Dövlət Tarixi Müzeyi və Şuşa Tarixi Müzeyinin köçürülməsini tezləşdirmək zəruridir. Bu muzeylər tez bir zamanda bərpə edilib, turistlərin istifadəsinə veriləcəkdir. Təklif edədim, Şuşa Tarix Müzeyi Panahəli xanın sarayında təşkil olunsun. Saraya gələn qonaqlar, eyni zamanda, Şuşanın tarixi nümunələri ilə tanış olmaq imkanı qazana bilər...

Bununla yanaşı, Türksöy və digər beynəlxalq təşkilatlar son illər Şuşa mədəniyyəti ilə bağlı çox qararlar qəbul ediblər. Bu yaxınlarda "İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı" tədbiri ilə bağlı Şuşada növbəti işlər olacaq. Orada Şuşanın tarixi abidələri ilə bağlı böyük sərgilərin keçirilməsi gözlənilir. Eyni zamanda, musiqi proqramları da olacaq. Biza məlumdur ki, Təhsil Nazirliyinin xətti ilə şaqirdlər iyun ayının 1-də yene "İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı"na hesrət olunmuş tədbirə hazırlanır. Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin direktoru Əminə xanım Musayeva bu böyük tədbirə hazırladıqlarını bildirib. Təbii ki, Şuşada belə tədbirlərin keçirilməsi müsbət həldir və bu, bizi sevindirir. Eyni zamanda, quruculuq işləri də davam edir. Bütün bu işlər Şuşanın gətirdikə təkə Azərbaycanın deyil, dünyanın mədəniyyət incisinə çevriləcəyini göstərir. Şuşanın gözəlləşməsi, inkişafı bütün şuşalıların xoşbəxt, gözəl yaşamağı və sevincidir.

< Tahiro Qafarli

Zahid Abbasov, Şuşa Rayon Mədəniyyət Şöbəsinin keçmiş müdiri